

VOL 4. ISSUE 9



JOURNAL OF CONTEMPORARY WORLD STUDIES



zenodo

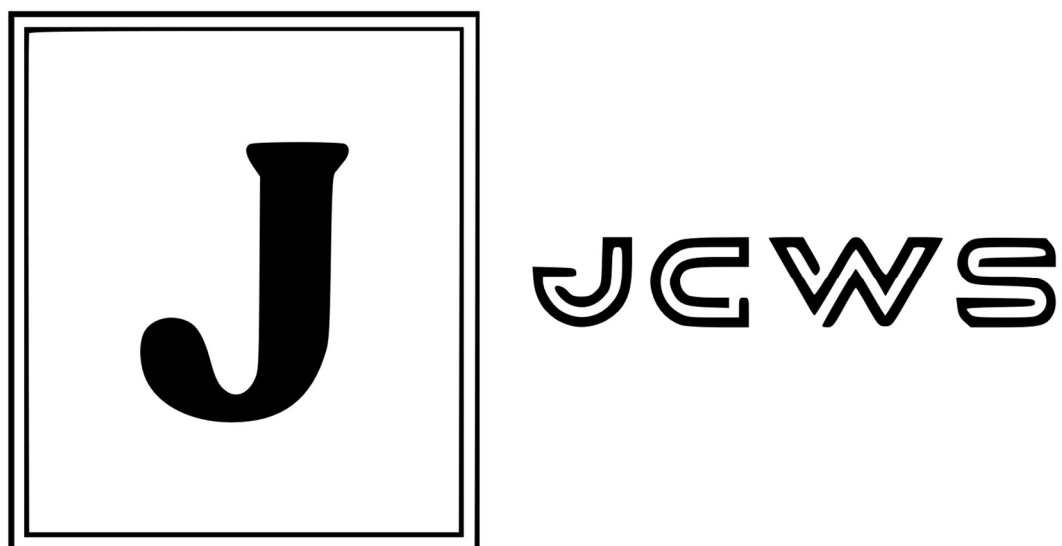
OpenAIRE | EXPLORE

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN:
3030-3311

VOLUME | 4 ISSUE | 9 | APRIL | 2026



IJTIMOIIY INNOVATSIYALARNI BOSHQARISHDA TA'LIM JARAYONINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI

Muxtarova Go'zal Oybek qizi

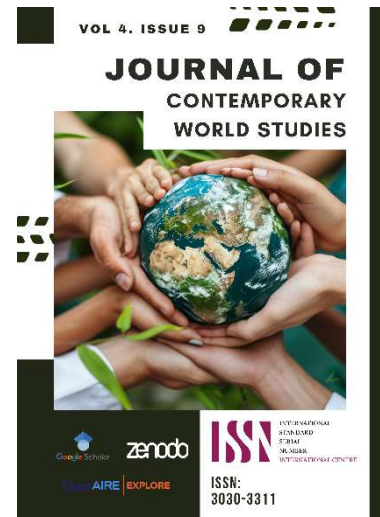
JDPU Pedagogika mutaxassisiligi 1-kurs magisti
e-mail: muxtarovagozal@gmail.com

ANNOTATION:

Maqolada ijtimoiy innovatsiyalarni boshqarishning nazariy asoslari, jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati hamda xalqaro tajribada shakllangan modellar tahlil qilingan. Shuningdek, ijtimoiy ta'sirni baholash tizimini joriy etish va ta'lim hamda tadqiqot muassasalarining faolligini oshirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

KEYWORDS:

ijtimoiy innovatsiyalar, boshqaruv, xalqaro tajriba, O'zbekiston amaliyoti, barqaror rivojlanish, innovatsion siyosat, inson kapitali.



April 28, 2026,
Published Date:
April 30, 2026

Journal Website:

<https://d-prensa.com/index.php/jcws/>

License



This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Kirish

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda ijtimoiy innovatsiyalarga bo‘lgan e‘tibor sezilarli darajada oshdi. Bu jarayon mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, raqamli transformatsiya va inson kapitalini rivojlantirish strategiyasi bilan chambarchas bog‘liq. Davlat siyosatining markazida inson manfaatlarini ta‘minlash va fuqarolarning ijtimoiy faolligini oshirish vazifasi turibdi. Bu esa ijtimoiy innovatsiyalarni rivojlantirish uchun institutsional asos yaratadi.

2020 yilda qabul qilingan **“Innovatsion faoliyat to‘g‘risida”gi Qonun** va **“Inson kapitalini rivojlantirish konsepsiyasi”** ijtimoiy innovatsiyalarni qo‘llab-quvvatlash uchun huquqiy va tashkiliy zamin yaratdi. Shuningdek, **Innovatsion rivojlanish vazirligi** va uning huzuridagi **Ijtimoiy innovatsiyalar markazi** faoliyati ijtimoiy sohadagi yangiliklarni tizimli boshqarishga qaratilgan muhim institutlardir.

Mamlakatda ijtimoiy innovatsiyalar ko‘pincha ta‘lim, sog‘liqni saqlash, ekologiya, aholini ijtimoiy himoya qilish va mahalla tizimida namoyon bo‘ladi. Masalan, **“Onlayn maktab”** va **“E-Maktab”** platformalari pandemiya davrida ta‘limning uzluksizligini ta‘minladi, **“Yoshlar daftari”** va **“Ayollar daftari”** dasturlari esa ijtimoiy zaif qatlamlarni aniqlash va ularni qo‘llab-quvvatlashda innovatsion raqamli yechimlarni joriy etdi.

O‘zbekistonda ijtimoiy innovatsiyalar milliy madaniyat va an‘anaviy jamoaviy munosabatlar bilan uyg‘unlashgan holda rivojlanmoqda. Mahalla instituti bu borada muhim ijtimoiy platforma vazifasini bajaradi. Mahalla nafaqat ijtimoiy yordamni taqsimlovchi organ, balki mahalliy innovatsiyalarni sinab ko‘ruvchi ijtimoiy laboratoriya sifatida ham xizmat qila boshladi.

Asosiy qism

Ijtimoiy innovatsiyalar mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga ham bilvosita ta‘sir ko‘rsatadi. Bir tomondan, ular ijtimoiy barqarorlik va inson salohiyatini oshirish orqali iqtisodiy o‘sinh uchun qulay muhit yaratadi; ikkinchi tomondan esa, yangi ish o‘rinlari va ijtimoiy startaplarning paydo bo‘lishi orqali iqtisodiyotni diversifikatsiya qiladi.

Madaniy jihatdan olib qaralganda, ijtimoiy innovatsiyalar aholining ijtimoiy ongini o‘zgartiradi. Masalan, volontyorlik, jamoaviy tashabbuslar va kraudsorsing madaniyati so‘nggi yillarda faol targ‘ib etilmoqda. Bu esa ijtimoiy kapitalning o‘sishi va fuqarolik faolligining kuchayishiga sabab bo‘lmoqda.

Xalqaro tajriba bilan qiyos qilinganda, O‘zbekistonda ijtimoiy innovatsiyalar hali institut sifatida to‘liq shakllanmagan, ammo so‘nggi yillardagi ilk qadamlar umidli natijalar bermoqda. Masalan, Yevropada ijtimoiy innovatsiyalar ko‘pincha ilmiy tadqiqot markazlari va universitetlar bilan bog‘langan bo‘lsa, O‘zbekistonda bu vazifani amalga oshirish uchun akademik va amaliy sektorlar o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Yevropa Ittifoqida ijtimoiy innovatsiyalar uchun maxsus grantlar tizimi ishlab chiqilgan. O‘zbekistonda ham shunday mexanizm joriy etilmoqda — masalan, Innovatsion rivojlanish agentligi orqali **ijtimoiy startaplar uchun grantlar** ajratish tizimi ishga tushdi. Biroq bu tizim hozircha tajriba bosqichida bo‘lib, uning shaffofligi va samaradorligini oshirish lozim.

Yaponiya va Koreya tajribasida esa ijtimoiy innovatsiyalar mahalliy darajadagi hamkorlik (universitetlar, biznes, NNTlar va mahalliy hokimiyatlar o‘rtasida) orqali amalga oshiriladi. O‘zbekistonda ham bu yo‘nalishda **“triple helix”** — ya‘ni **“ta‘lim–biznes–hukumat”** hamkorlik modeli

bosqichma-bosqich joriy etilayotganini ta'kidlash mumkin.

Xalqaro tajribada ijtimoiy innovatsiyalarning samaradorligini baholash uchun maxsus **“social impact assessment”** modellari qo'llaniladi. Bu tizim ijtimoiy o'zgarishlarni chuqur tahlil qiladi va har bir loyihaning aholi hayotiga ta'sirini o'lchaydi.

O'zbekistonda bu yo'nalish hali yangi bo'lib, ilmiy asoslangan baholash metodologiyalarini ishlab chiqish muhim vazifa bo'lib turibdi. Masalan, BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDG) indikatorlarini milliy darajada ijtimoiy innovatsiya loyihalari bilan bog'lash orqali ta'sirni baholash mumkin.

Shuningdek, ijtimoiy innovatsiyalarning samaradorligini aniqlashda **“sotsial ROI”** (Return on Investment — ijtimoiy investitsiya qaytimi) modeli qo'llanilishi maqsadga muvofiq. Bu usul orqali sarflangan har bir mablag'ning jamiyat uchun qanday ijtimoiy qiymat yaratgani hisoblanadi.

XXI asrda ijtimoiy innovatsiyalar raqamli iqtisodiyot bilan uzviy bog'langan. Raqamli platformalar orqali ijtimoiy xizmatlardan foydalanish imkoniyati kengaymoqda, bu esa tenglik va shaffoflikni ta'minlaydi.

O'zbekistonda **“E-Government”**, **“my.gov.uz”**, **“Ijtimoiy himoya yagona reestri”** kabi tizimlar raqamli ijtimoiy innovatsiyalarning amaliy namunasidir. Bu orqali fuqarolar davlat xizmatlaridan tez va qulay foydalanish imkoniga ega bo'lmoqda. Shu bilan birga, raqamli ma'lumotlar asosida ijtimoiy siyosatni ilmiy asosda rejalashtirish imkoniyati paydo bo'ldi.

Ijtimoiy innovatsiyalar — zamonaviy jamiyat rivojlanishining strategik drayverlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ular nafaqat iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi, balki fuqarolarning hayot sifati, ijtimoiy barqarorlik va teng imkoniyatlar

ta'minlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy innovatsiyalarni samarali boshqarish uchun davlat, xususiy sektor va fuqarolik jamiyati o'rtasidagi hamkorlik institutsional darajada mustahkamlanishi lozim.

Jahon amaliyotida ijtimoiy innovatsiyalar turli modellarda namoyon bo'ladi — Yevropa Ittifoqida davlat qo'llab-quvvatlovi va grant tizimi ustuvor bo'lsa, AQShda xususiy tashabbuslar va ijtimoiy tadbirkorlik faol rol o'ynaydi; Yaponiya va Koreyada esa mahalliy jamoalar va universitetlar bilan integratsiyalangan model samarali bo'lib chiqdi. Bu modellarning umumiy jihati shundaki, ularda innovatsiya faqat iqtisodiy emas, balki ijtimoiy qiymat yaratish vositasi sifatida qaraladi.

O'zbekistonda ijtimoiy innovatsiyalar sohasi hali rivojlanish bosqichida bo'lsa-da, keyingi yillarda muhim ilk qadamlar qo'yildi. Innovatsion rivojlanish vazirligi, Ijtimoiy innovatsiyalar markazi, raqamli davlat xizmatlari va ijtimoiy startaplar ekotizimining shakllanishi bu yo'nalishdagi tizimli siyosatni belgilamoqda. Shu bilan birga, ijtimoiy innovatsiyalar samaradorligini baholash, ijtimoiy ta'sirni o'lchaydigan indikatorlar tizimini yaratish, hamda ilmiy-tadqiqot muassasalarining bu jarayondagi ishtiroki kabi masalalar dolzarb bo'lib qolmoqda.

Ushbu tadqiqotning ilmiy ahamiyati shundaki, u ijtimoiy innovatsiyalarni boshqarishning nazariy asoslarini O'zbekiston amaliyoti bilan uyg'unlashtirgan holda tahlil qiladi. Maqolada ilgari surilgan konseptual yondashuv — ijtimoiy innovatsiyalarni kompleks tizim sifatida ko'rishni taklif etadi, bu esa siyosatshunoslik, iqtisodiyot va sotsiologiya sohalari uchun yangi ilmiy izlanishlar yo'nalishini belgilaydi.

Kelgusidagi tadqiqotlar quyidagi yoʻnalishlarda chuqurlashtirilishi mumkin:

- ijtimoiy innovatsiyalar samaradorligini baholashning milliy indikatorlar tizimini ishlab chiqish;
- ijtimoiy tadbirkorlik va raqamli ijtimoiy platformalarning iqtisodiy taʼsirini oʻrganish;
- fuqarolik jamiyati ishtirokida ijtimoiy innovatsiyalarni boshqarish modellarini empirik tahlil qilish;
- ijtimoiy innovatsiyalar sohasida gender tengligi va inklyuzivlikni taʼminlash mexanizmlarini tadqiq etish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy innovatsiyalarni boshqarish — bu faqat yangi texnologiyalar yoki iqtisodiy islohotlar emas, balki jamiyatning intellektual va maʼnaviy rivojlanishi uchun zamin yaratadigan tizimli jarayondir. Oʻzbekistonda bu sohaning institutsional asoslarini mustahkamlash, xalqaro tajribani milliy sharoitga moslashtirish va ilmiy-tadqiqot salohiyatini rivojlantirish mamlakatning barqaror rivojlanish strategiyasini amalga oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega boʻladi.

Shuning uchun ijtimoiy innovatsiyalarni boshqarish — bu faqat ijtimoiy siyosatning yangi yoʻnalishi emas, balki zamonaviy Oʻzbekistonning kelajak taraqqiyotini belgilaydigan konseptual yoʻnalishdir.

Foydalangan adabiyotlar roʻyxati:

1. Innovatsion rivojlanish vazirligi. (2023). *Oʻzbekiston Respublikasida ijtimoiy innovatsiyalarni rivojlantirish konsepsiyasi*. Toshkent: Innovatsion rivojlanish agentligi nashriyoti.
2. Xolmurodov, D. Sh. (2022). *Ijtimoiy tadbirkorlik va innovatsion boshqaruv asoslari*. Toshkent: “Fan va texnologiya” nashriyoti.

3. Rahimova, M. B. (2021). *Oʻzbekiston sharoitida ijtimoiy innovatsiyalarni joriy etish omillari*. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti ilmiy maqolalar toʻplami, №4, 112–120-betlar.

4. Abdullaev, Sh. N. (2020). *Raqamli iqtisodiyot sharoitida ijtimoiy boshqaruv tizimini innovatsion rivojlantirish*. Toshkent: “Iqtisodiyot” jurnali, №7, 45–53-betlar.